

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

СМЈЕР: СПОРТСКИ

РАЗРЕД: ПРВИ

Седмични број часова: 1
Годишњи број часова: 36

Општи циљеви програма:

Циљ наставе предмета музичка култура је да подстицањем, стварањем и даљим његовањем интересовања, навика и потребе за слушањем и репродукцијом вриједних музичких остварења развија, на првом мјесту, код ученика љубав према музици, музичкој умјетности и умјетности уопште. Надаље, да развија креативне и интелектуалне способности, да правилним његовањем музичког укуса доприноси њиховом естетском и хуманом развоју као и подизању нивоа њиховог музичког образовања и опште културе.

Посебни циљеви и задаци програма су да:

- упозна ученика са изражајним средствима музичке умјетности, музичко-теоријским појмовима и основним карактеристикама музике различитих епоха, стилова и жанрова;
- упозна ученика, кроз слушање и активно музицирање (пјевање/свирање), са највреднијим дјелима различитих епоха и жанрова;
- кроз слушање музике код ученика развија способност слушне концентрације;
- се ствара и развија код ученика навика да слуша вриједна музичка дјела, изграђује позитиван став према музичкој умјетности, прати музички живот и формира сопствене дисотеке (фонотеке) ;
- обогаћује и оплемењује емоционални живот ученика;
- васпитава ученика у његовању патриотизма, хуманизма и интернационализма;
- правилним његовањем музичког укуса развија код ученика способност за процјену умјетничке вриједности, тј. да кроз успостављање и усвајање вриједносних мјерила за критичко и естетско процјењивање музике створи компетентног корисника музичке културе.
- развија способности за заједничко извођење (пјевање/свирање) познатих примјера из дјела свјетске, српске и босанско-херцеговачке музичке литературе
- даље упознаје ученика са изражајним средствима музичке умјетности ради бољег разумијевања музике и музичког дјела
- прошири знање из музичке терминологије;
- приближи савремене извођаче умјетничке музике и укаже на савремене обраде класичних музичких дјела;
- његује хорско и оркестарско музицирање у школи;
- указује на везу музичке културе са садржајима других наставних предмета.

Садржаји и оперативни циљеви (исходи) програма

Тема: Увод у предмет Музичка култура (2 часа) 1. Увод у историју музике 2. Могућности примјене информационо-комуникационе технологије у стварању дискотека умјетничке музике

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик треба да: 1. Зна да наведе изражајна средства музичке умјетности. Зна да објасни појам стила и хронологију развоја музичке умјетности. Разликује жанрове у музици; 2. Зна да користи информационо-комуникационе технологије за стварање сопствене дискотеке.	1. Музичка изражајна средства. Стилске епохе. Врсте и жанрови музике (репетиторијум градива из основне школе). 2. Основни софтвери и рад са њима за стварање фонотека и видеотека умјетничке музике. Интернет као могућност „гледања“ музике.	1. Ликовна култура, историја, географија. 2. Рачунарство и информатика.

Тема: Музика у друштву (2 часа) 1. Улога и значај музике у друштву 2. Химна

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик треба да: 1. Зна да објасни улогу и значај музике за развој личности и друштва у цјелини; 2. Зна да репродукује и препозна химну Босне и Херцеговине и Републике Српске „Моја Република“;	1. Улога музике у животу индивидуе и развоју друштва. Музика као медиј. World music – (слушање традиционалне музике разних народа) 2. Химна Босне и Херцеговине и Републике Српске (историјат химне, врсте химна, основне карактеристике, слушање и пјевање химне).	1. Социологија, демократија и људска права. 2. Историја.

Тема: Темелји европске цивилизације (1 час) 1. Античка музичка култура

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>Ученик треба да:</p> <p>1. Зна да вербално опише основне карактеристике грчке умјетности и њен утицај на развој култура других народа.</p>	<p>1. Грчка умјетност. Грчка трагедија. Римска умјетност.</p>	<p>1. Историја, географија, ликовна култура, српски језик и књижевност.</p>

Тема: Музика средњег вијека (4) 1. Развој византијске традиције 2. Грегоријански корал и рани облици вишегласја 3. Осмогласник 4. Свјетовна музика средњег вијека код нас и у свијету

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>Ученик треба да:</p> <p>1. Зна да наведе основне карактеристике византијског пјевања и литургијског богослужења;</p> <p>2. Зна да наведе основне карактеристике грегоријанског пјевања и наведе ране облике вишегласја;</p> <p>3. Зна да наведе основне карактеристике Осмогласника и умије да активно учествује у заједничкој репродукцији обрађених музичких примјера;</p>	<p>1. Византијско пјевање и литургија као облик богослужења</p> <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> Грчко појање , Руско појање Хиландарско појање Павле Аксентијевић – Нињи сили Дивна Љубојевић – Kyrie eleison <p>2. Грегоријански корал и рани облици вишегласја.</p> <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Gustate et videte</i> (псалам 33), грегоријански корал <i>Enigma – Sadeness Part I;</i> Gregorian- <i>Send me an Angel</i> <i>Илахија:Бајрам дође</i> <p>3. Осмогласник као музички систем, богослужбена књига и уџбеник</p> <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> „Господи возвах“ (4 различита гласа) 	<p>1. Ликовна култура, историја, српски језик и књижевност.</p> <p>2. Ликовна култура, историја, географија.</p> <p>3. Ликовна култура, историја, географија, српски језик и књижевност.</p>

4. Зна да наведе основне облике и карактеристике свјетовне музике средњег вијека и зна да активно учествује у заједничкој репродукцији музичких примјера обрађених на часу.	4. Музика трубадура и трувера. Свјетовна музика код нас <ul style="list-style-type: none"> Пјевање пјесме: Лази, Лазо, Лазаре Слушање музике: <ul style="list-style-type: none"> Пјесме из збирке <i>Carmina burana</i> 	4. Ликовна култура, историја.
---	---	-------------------------------

Тема: Музика ренесансе (4) 1. Опште карактеристике епохе 2. Развој вишегласја 3. Најзначајнији представници и музички центри 4. Инструментална музика и ренесанса на јужнословенским просторима

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>Ученик треба да:</p> <p>1. Буде способан да препозна примјере ренесансне музике и опише њене главне карактеристике</p> <p>2. Зна да наведе и опише прве облике вишегласја у западноевропској музици;</p> <p>3. Зна да наведе имена најпознатијих ренесансних композитора и њихова најзначајнија дјела;</p>	<p>1. Карактеристике епохе:</p> <ul style="list-style-type: none"> Друштвене карактеристике Антички узор Стил у умјетности <p>2. Развој вишегласја</p> <ul style="list-style-type: none"> Полифонија, мотет, миса Свјетовна музика: мадригал, балада, каћа, ..., појава монодије <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> Гијом де Машо: <i>Messe de Nostre Dame</i>, Kyrie Гијом Дифај: Kyrie из <i>Missa L' homme armé</i> Јакоб Галус: <i>Ecce quomodo moritur iustus</i> <p>3. - Ђ. П. да Палестрина и О. ди Ласо; двохорски стил,</p> <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> Палестрина: <i>Missa papae Marcelli</i>, Kyrie Ласо: а) <i>Matona mia cara</i> 	<p>1. Ликовна култура, историја, географија, српски језик и књижевност</p> <p>2. Ликовна култура, историја</p> <p>3. Ликовна култура, историја,</p>

4. Зна да наведе и препозна аудитивно и визуелно инструменте ренесансе. Зна да наведе најзначајније представнике ренесансе са јужнословенских простора;	4. Инструментална музика (оргуље, лаута и ренесансни облици виола), Фрањо Босанац, Андреја Мотовуњанин, *Пјевање једне коледарске пјесме	4. Историја
---	--	-------------

Тема: Музика барока и рококоа (8) 1. Периодизација и опште карактеристике барока 2. Почетак развоја опере 3. Развој инструменталне музика барока 4. Г. Ф. Хендл и Ј. С. Бах 5. Изражајна средства музичке умјетности барока 6. Развој опере у XVIII веку 7. Рококо, галантни стил

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>Ученик треба да:</p> <p>1. Зна да препозна барокну музику и наведе основне карактеристике барокног музичког стила;</p> <p>2. Зна да дефинише појам опере, наведе њене основне карактеристике и наброји најистакнутије представнике опере 17. вијека;</p> <p>3. Наведе и опише најзначајније инструменте барока, инструменталне и вокално-инструменталне музичке облике;</p>	<p>1. Карактеристике барокног стила:</p> <ul style="list-style-type: none"> • периодизација • друштвене одлике • стилске одлике: жанрови, музички облици, музички језик <p>2. Настанак прве опере, њен развој и најистакнутији представници у 17. вијеку: К. Монтеверди, Ђ. Б. Лили, Х. Персл. Слушање музике: К. Монтеверди – <i>Орфејева пјесма</i> (II чин опере <i>Орфеј</i>)</p> <p>3. Развој инструменталне музике (гудачки, дувачки и инструменти са диркама), музички облици и најважнији представници: А. Корели, А. Вивалди, Ђ. Тартини Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> • А. Вивалди: <i>Годишња доба</i> (став из концерта по избору) • Ђ. Тартини – <i>Соната ге-мол „Ђавољи трилер“</i> (	<p>1. Ликовна култура, историја, српски језик и књижевност.</p> <p>2. Ликовна култура.</p> <p>3. Ликовна култура.</p>

<p>4. Зна да препозна примјере Г.Ф.Хендла и Ј.С. Баха слушане на часу и направи поређење између њиховог стваралаштва;</p> <p>5. Зна да наведе и препозна основне музичке елементе барокне композиције (тонски род, динамику, темпо и мјеру);</p> <p>6. Зна да опише даљи развој опере и умије да активно учествује у заједничкој репродукцији музичких примјера обрађених на часу; зна да наброји и опише основне карактеристике Глукове реформе.</p>	<p>Itzhak Perlman : Vanessa Mae)</p> <ul style="list-style-type: none"> Т. Албинони - <i>Adagio</i> - Yngwie Malmsteen <p>4. Највећи композитори прве половине XVIII вијека: Г.Ф.Хендл и Ј.С.Бах Слушање музике: Г. Ф. Хендл: <i>Музика на води</i> (одломак) <i>Музика за ватромет</i> - Увертира Хор <i>Алелуја</i> из ораторијума <i>Месија</i> Ј. С. Бах: <i>Токата у де-молу</i> <i>Бадинера</i> из <i>Друге оркестарске свите</i> <i>Арија</i> тенора са хором из <i>Пасије по Матеју</i></p> <p>5. Основне карактеристике дур-мол система (звучно представљање дура и мола кроз различите одломке барокне музике; динамика; темпо; разлике између троделне и дводелне мјере Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> примјери који су коришћени приликом обраде барокног стила. <p>6. Даљи развој барокне опере. Глукова реформа опере. Буфо-опера Ђ. Б. Перголезија Слушање музике: Г. Ф. Хендл – <i>Rinaldo, Lascia cio pianga</i> (инсерти из филма: <i>Фаринели</i>); А. Вивалди – <i>Agitata da due venti</i> (<i>Cecilia Bartoli</i>) К. В. Глук: <i>Арија</i> Орфеја из опере <i>Орфеј и Еуридика</i> Ђ. Б. Перголези: <i>Арија Серпине</i> из опере <i>Служавка господарица</i></p>	<p>4. Ликовна култура.</p> <p>5. Историја</p> <p>6. Историја, ликовна култура</p>
---	---	---

7. Зна да препозна музику рококо стила и наведе и опише његове основне карактеристике.	7. Галантни стил – рококо и представници Д. Скарлати, Ж. Ф. Рамо, Ф. Купрен. Слушање музике: Д. Скарлати – Соната Де-дур Л 463	7. Историја, ликовна култура, српски језик и књижевност.
--	--	--

Тема: Музика преткласике и класике (9) 1. Преткласицизам 2. Опште карактеристике класицизма 3.. Бечки класичари – Ф.Јозеф Хајдн 4. Инструментална музика В.А.Моцарта 5. Вокално-инструментална дјела Моцарта 6. Камерна музика Л. ван Бетовена 7. Симфонијска дјела Л. ван Бетовена 8. Бетовен – клавирска музика

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик треба да:		
1. Зна да препозна музику рококо стила и наведе и опише његове основне карактеристике;	1. Основне карактеристике преткласицизма и њени представници: Ј. В. Штамиц, К. Ф. Бах, Ј. К. Бах, Ј. Кванц, Л. Бокерини и М. Клементи. Слушање музике: К. Ф. Е. Бах – Трио Ге-дур, за флауту, виолу и клавир, <i>Adagio</i>	1. Ликовна култура, историја, географија, српски језик и књижевност.
2. Зна да препозна музику класицизма и наведе и опише његове основне карактеристике;	2. Општи преглед класике као стила у музици; сонатно-симфонијски циклус и сонатни облик	2. Историја.
3. Зна да препозна слушане примјере музике Хајдна и наведе његова најпознатија дјела;	3. Ф. Ј. Хајдн – симфонија и камерна музика Слушање музике: Ј. Хајдн: <i>Симфонија бр. 10</i> , <i>Де-дур</i> , први став	3. Историја.
4. Зна да препозна слушане примјере инструменталне музике В.А.Моцарта и наведе његова најпознатија инструментална дјела;	4. В. А. Моцарт – инструментална музика (концерти, симфоније, камерна и клавирска музика) Слушање музике: <i>Симфонија бр. 40, ге-мол</i> , I став <i>Соната КВ. 330</i> , I став	4. Ликовна култура, историја.

5. Зна да препозна sluшane примјере вокалне-инструменталне музике В.А.Моцарта и наведе његова најпознатија вокално-инструментална дјела;	5. В. А. Моцарт –вокално-инструментална дјела (опера <i>Чаробна фула</i>) Слушање музике: В. А. Моцарт: <i>Песма Папагена</i> из опере <i>Чаробна фула</i> <i>Арија Краљице ноћи</i> из опере <i>Чаробна фула</i> <i>Дует Папагена и Папагене</i> из опере <i>Чаробна фула</i> Пјевање: <i>Арије Папагена</i> из опере <i>Чаробна фула</i> <i>Реквијем</i> (одломак) Филм: <i>Амадеус</i> (инсerti)	5. Ликовна култура, историја.
6. Зна да препозна sluшane примјере камерне музике Л. ван Бетовена и наведе његова најпознатија камерна музичка дјела;	6. Л. ван Бетовен – камерна музика и концерти Слушање музике: <i>Гудачки квинтет це-мол, оп.18 бр.4, I став</i> <i>Концерт за виолину, I став</i>	6. Историја, ликовна култура.
7. Зна да препозна sluшane примјере одређених ставова или тема из симфонија Л. ван Бетовена;	7. Л. ван Бетовен – симфоније Слушање музике: <i>IX симфонија, оп.125, уводни део IV става</i> Пјевање <i>Оде радости</i> <i>V симфонија у це- молу</i>	7. Историја.
8. Зна да препозна sluшane примјере клавирске музике Л. ван Бетовена и наведе његова најпознатија дјела за клавир.	8. Л. ван Бетовен – клавирска музика Слушање музике: <i>Соната це-мол, оп.13, I став</i>	8. Ликовна култура.

Тема Музика као предмет психологије (1)

Оперативни циљеви / Исходи	Садржаји програма /Појмови	Корелација са другим наставним предметима
Ученик треба да: 1. Зна да наведе и објасни основне задатке психологије музике	1. Основни задаци психологије музике; психоакустика; неуропсихолошка организација музичких функција; музичка меморија; музичке способности; примењена психологија (музикотерапија),	1. Психологија.

Теме: систематизација и провјера знања, учење пјесама, одлазак на концерт, посјета културно-умјетничким друштвима, гледање филмова о композиторима и умјетницима епоха обрађених на настави (4 часа)

Дидактичка упуства и препоруке:

- Настава музичке културе мора се реализовати на основним дидактичким принципима и требало би да представља активност која ничим не оптерећује ученике.
- Користити различите наставне методе.
- Приликом обраде тема обавезно користити очигледна наставна средства (дидактичке илустрације, образовну технологију и информационо-комуникационе технологије) и увијек их повезивати са слушним примјерима и извођачком праксом.
- Активно учествовање ученика у репродукцији музике, код ученика развија и одређене музичке али и опште когнитивне способности, појачава сензибилност за музику и требало би да има и рекреативан учинак. У оваквим активностима важнији је сам процес од исхода учења.
- Групним и појединачним пјевањем или свирањем развија се интересовање ученика за активно учествовање у музичком животу своје средине.
- Сви садржаји који се остварују првенствено се базирају на доживљају музичког дјела, упознавању његовог ствараоца и карактеристикама стила или епохе којој дјело припада. Садржаји се реализују кроз слушање или репродукцију музичких примјера тј. директним доживљајем музичког дјела.
- Наставничково усмено излагање треба да послужи као информација и инспирација за слушање музике када оно представља централни дио часа (20 посто излагања, 60 посто слушања музичког дјела у фрагментима или у цјелини у зависности од примјера, и 20 посто закључивања, разговор са ученицима, понављање слушања одређених дјелова композиције или цјелине).
- Музички примјери се слушају поступком активног слушања – задавањем одређених задатака прије самог слушања одређене композиције или њеног дијела.
- Приликом слушања музике, стално радити на прожимању примјера из класичних стилова и жанрова који користе класични музички материјал за модерне обраде и извођење на савременим музичким инструментима. Радити на компарацији између музичких примјера који се налазе у различитим стиливима и жанровима.
- Музички инструменти се упознају кроз слушање одговарајућих музичких примјера. Приказати употребу инструмента у различитим жанровима и стиливима, уколико је присутан у више њих. Значајне карактеристике звука и техничке могућности инструмента приказати кроз аудио или аудио-видео музичке примјере.
- Примјери су илустрацијски и не морају се слушати у цјелини, али се слушање у цјелини препоручује ако то расположиво вријеме допушта.
- Пјесме се уче и пјевају по слуху и из нотног текста. Научене пјесме пјевати тако да се гледају ноте, ради повезивања нотне слике са кретањем мелодије.

- Вербално знање о музичким врстама, облицима и музичкотеоријским појмовима не треба да иде даље од онога што се може слухом открити на датом музичком примјеру.
- Знање ученика провјеравати уз употребу музичких примјера, вербално или кроз одређене квизове, тестове као и писане радове у виду кооперативног учења. Активно учествовању репродукцији музике не треба оцењивати.
- Наставник треба да перманентно ради на подизању нивоа образовања ученика из области музичке и опште културе.
- Програм наставе музичке културе је отворен, што даје могућност наставнику да уз обавезне садржаје сам креира одређени дио наставе узимајући у обзир жеље и могућности ученика.
- Наставник је обавезан да ради на формирању хора и/или оркестра у гимназији. Ради на једногласним, двогласним и вишегласним композицијама домаћих и страних аутора. У немогућности формирања хора или оркестра формирати мање групе или камерне саставе (вокалне, инструменталне или вокално-инструменталне). Такође, кроз наведене ансамбле, поред рада на промоцији умјетничке музике треба радити и на очувању традиционалне музичке баштине нашег народа.

Начин евалуације ученика:

- Наставник ће пратити напредовање ученика и водити евиденцију о постигнутим резултатима сваког ученика појединачно.
- Ученици морају унапријед бити упознати са методама и критеријумима оцењивања.

Технике евалуације:

1. Интервју

- Оцењивање резултата учења путем вербалног испитивања.
- Питања дефинишу ученици или наставник.

2. Тест

- Може се примијенити на све тематске јединице, а обавезан је један у току полугодишта.
- Звучни тестови: ученик треба да препозна звучни примјер или дио примјера који јеслушао или репродуковао на часовима музичке културе; ученик треба да кроз звучне примјере препозна неке од музичких карактеристика (тонски род, темпо, мјеру).
- Разни инвентивни тестови, нпр. у облику игре „позитивна (музичка) географија“.
- Питања за тест и бодовање морају бити унапријед дефинисани.

3. Усмена презентација

- Треба да се односи на задане задатке и да траје 5 до 10 минута по ученику.

4. Писана презентација

- Треба да се односи на одређене задане теме у вези са музичком културом – кооперативноучење.